

EN PASSANT

Un po' di lona coprina
(igħid it-Taljan).

Amba, jambi. Il-Professur Aquilina (f"Lehen il-Malti" Jannar-Frar, 1940), igħid li billi t-tifsira tal-verb għarbi hi biss *xtaq* u *ried* ma setgħetx tiegħu fil-Malti t-tifsira ta' *ħtieg*, *għandu bżonn*. Izda, xjentifikament, naħseb li mhux hekk, meta nafu li bosta kliem meta jgħaddi għal ilsien ieħor jiġi li jiegħu sens ftit u xejn imbiegħed jew bħalu. Nibża' li l-Prof. Aquilina ma iċċitanix sewwa. 'Abb, 'Abba, (fi Tripli, flok *bghá*=*bagħa*) fil-Malti ma jidherx li baqa' bis-sens ta' *xtaq* eċċ., izda ta' *għandu bżonn*. *Għamel bi* fil-Malti la jfisser *xtaq*, la *għandu bżonn* u lanqas *ħtieg*, izda *iddispona*. Bejn *xtaq* u *għandu bżonn* id-divrenzja hija inqas minn dik ta' bejn *għandu bżonn* u *iddispona*.

Il-Prof. Aquilina jrid igħid: bil-Malti qatt ma ngħidu *nambi niekol* flok *irrid niekol* bħalma jmissna ngħidu ladarba fil-Għarbi 'abba' t-fisser *xtaq, ried*. Il-verb 'abba, kif naħseb jien, jintuża fil-Malti bis-sens ta' *ħtieg* u jinbena billi jiegħu *x* fil-bidu (*ax* għarbija = *ax tibbi*? = *x'tambi*?) u s-suffiss pronominali fit-tarf u ma nużawhx biex ngħidu *ried, xtaq*; izda b'sens iżjed wasa'. Verb jista' jkollu sens li, ma' *verb ieħor*, m'għandux jew jitiifu, għalhekk fejn nista' ngħid *jien għandi x'nambih* ma nistax ngħid *nambi niekol*, izda skond il-konstruzzjoni u x-xeħta maltija jkolli ngħid, *għandi bżonn* jew *nixtieg niekol*.

Xi studjużi tal-Għarbi jaħsbu li *amba, jambi* hija s-Seba' forma ta' *bagħa(j)* jew *bghá*, Trip., hekk illi *anba* jew *amba* huma l-Għarbi 'anbagħa, u *janbi* jew *jambi* huma l-Għarbi *janbagħi* jew *janbghí*.

Qabbel l-Għarbi ta' l-Alġerija: (Belkassam Ben Sedira) taħt *falloir*=*kama janbegħi*=kif jinħtieg.

Aħ—Hu (*aħ*). *Aħ* hija kelma u *ħu*, (*aħ*) oħra. (Ara Vassalli u Falzon). *Aħ* bis-sens ta' *alas* fil-Vassalli hija bl-*ħ*, (*ħa* għarbija) u *ħu* bis-sens ta' *ħu* (brother) hija l-*ħ* (*kħa* għarbija).

Aħwa bħal fil-Għarbi hija l-plural ta' *aħ=ħu*. Mhux biss fit-Tangier izda wkoll fit-Tripolitanja huwa *ħu* sing. *ħut* plural. Is-suffissi pronominali jaqblu, izda fil-Malti li-ewwel persuna singular flok *ħwi+ja* jagħmel *ħija*.

Ċinkwina. Biċċa munita ta' żmien l-Ordni li kienet tiswa ħames ħabbiet ($\frac{5}{12}$ d) ta' sold Ingliż. Niftakru li s-sistema tal-munita ta' dak iż-żmien kien imqassam bl-għaxriet (deċimali). Din il-kelma beqgħet tinsama' fil-qawl *ċinkwina ħames ħabbiet* li jwieġeb għal dak l-ieħor ta' *xiku briku* mill-Isqalli *sceccu buriccu* li jfisser żewġ ħwejjeg li huma l-istess.

Osservazzjonijiet oħra filoġiċi għal meta l-Editor igħid-li li jkollu l-wisa'.

A. C.

IN-NOVELLA

In-novella maltija għadha fi twelidha. Novelli miktubin bit-teknika li jitolbu, għandna wisq ftit. Mhux bi ħsiebni nagħżel bejn it-tajbin u l-ħżiena. L-għan li miexi fuqu huwa li ngħid fil-qosor *x'taħtieg novella* biex tkun miktuba tajjeb.

Mijiet ta' novelli bi-Ingliż jitwarrbu kulljum minn mexxejja ta' "magazines" u rivisti oħra għal żewġ raġunijiet ewlenin: 1) għax ma jkunux miktubin tajjeb biż-żejjed biex ma jdejqux lill-qarrejja; 2) għaliex in-novella hija magħduda bħala fergħa tal-letteratura.

Novelli bil-Malti għandna kemm trid; izda, kemm minn-hom kienu jaraw id-dawl li kieku kienu miktubin bi-Ingliż?

L-aktar ħaġa li tqarraq bil-kittieba maltin hija l-emma li n-novella tkun sabiħa jekk tkun miktuba b'Malti sabiħ, im-sawwar b'deskrizzjonijiet imlewna ta' mkejjen, ta' nies u ta' drawwiet, u bi ħsiebijiet għolja mfierra b'ħafna kliem jolqot u *jsaħħar*.